

Кафедра оперно-симфонічного диригування

Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти

Освітній ступінь

магістр

Курс	1
Семестр	1, 2

Спеціальність

B5 Музичне мистецтво

Освітньо-наукова програма

«Музичне мистецтво»
Оперно-симфонічне
диригування

ECTS	3
Загальний обсяг годин	90
Лекційні заняття	30
Семінарські заняття	30
Самостійна робота	30

Статус

обов'язкова

Форма контролю

залік/ іспит

Інформація про викладачів

ППП	Самофалов В.М. професор кафедри оперно-симфонічного диригування НМАУ ім. П.І.Чайковського, народний артист України
e-mail	samofalov@i.ua

Анотація навчальної дисципліни

Мета: підготовка здобувачів вищої освіти до практичної педагогічної діяльності, надання знань про зміст, організацію, форми і методики роботи, відповідь на питання, якими засобами викладати диригування симфонічним оркестром, читання оркестрових партитур, інструментознавство, інструментування, історію диригентського мистецтва тощо.

Завдання:

- розкриття змісту та особливостей теоретичних та методичних принципів викладання фахових освітніх компонент;
- засвоєння практичної навички орієнтуватися в навчально-методичній документації: навчальному плані, робочій програмі, індивідуальному плані здобувача;
- оволодіння основами підготовки викладача до занять: складання плану уроку, проведення бесіди, лекційних, практичних, семінарських занять;

- оволодіння принципами дидактики стосовно кожної конкретної освітньої компоненти, вмінні готувати наочний матеріал та використовувати його на уроці;
- формування уявлення про основні форми контролю й перевірки знань.

«Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти» – це синтез всіх освітніх компонент диригентського циклу. Цим освітнім компонентам належить важлива роль у формуванні спеціалістів, вони становлять основу спеціальної музичної підготовки здобувачів.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СКС 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СКС 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СКС 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.

СКС 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.

СКС 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СКС 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СКС 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СКС 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача

ПРН 9 Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.

ПРН 10 Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

Перелік тем

МОДУЛЬ I. Загально-методичні положення викладання фахових дисциплін

диригентського циклу

Змістовний модуль 1. Мистецький навчальний заклад, його структура та специфіка діяльності

Тема 1. Основні принципи організації навчально-виховного процесу у навчальних мистецьких закладах.

Тема 2. Структура та складові навчально-педагогічного процесу.

Змістовний модуль 2. Навчальна та виховна складові як взаємопов'язані невід'ємні єдиного процесу підготовки висококваліфікованого фахівця в навчальних закладах культури і мистецтва.

Тема 3. Види та методи педагогічної діяльності. Навчальна та виховна робота викладача.

Тема 4. Методика мистецького навчально-виховного процесу та специфіка викладання фахових дисциплін у галузі мистецтва.

МОДУЛЬ II. Методичні основи викладання лекційних, практичних групових та індивідуальних дисциплін

Змістовний модуль 3. Методичні основи викладання лекційних дисциплін

Тема 5. Методика роботи з симфонічним оркестром.

Тема 6. Методика викладання історії диригентського мистецтва.

Тема 7. Методика викладання інструментознавства.

Тема 8. Методика викладання історії оркестрових стилів.

Змістовний модуль 4. Методичні основи викладання практичних групових дисциплін

Тема 9. Основні методи роботи з симфонічним оркестром.

Тема 10. Методичні напрямки практикуму в оперному театрі.

Змістовний модуль 5. Методичні основи викладання індивідуальних дисциплін

Тема 11. Методика викладання курсу Фах (диригування).

Тема 12. Методика викладання читання партитур.

Тема 13. Методика викладання інструментування.

Тема 14. Методичні напрямки вивчення оперного репертуару.

Тема 15. Методичні напрямки вивчення балетного репертуару.

Форми та технології навчання

Форми і технології навчання полягають у опрацюванні та засвоєнні теоретичних та методичних принципів і засобів викладання таких дисциплін як диригування симфонічним оркестром, читання оркестрових партитур, інструментознавство, інструментування, історію диригентського мистецтва тощо, вивчення основ підготовки викладача до занять: складання плану уроку, проведення бесіди, лекції, практичних занять; навчити здобувачів готувати наочний матеріал та використовувати його на уроці; оволодіти основними формами контролю і перевірки знань.

Семінарське заняття з дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти» є одним з основних видів практичних форм аудиторних навчальних занять. Специфіка семінарських занять полягає в колективному обговоренні студентами повідомлень, доповідей, рефератів виконаних ними самостійно або під керівництвом викладача. В рекомендаціях алгоритм підготовки усної доповіді, особливості роботи з літературними інформаційними джерелами, вимоги щодо змісту,

обсягу, оформлення письмової роботи (реферату), кількості одиниць використаної літератури та інших.

Семінарські заняття з курсу «Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти» базуються не лише на матеріалі, який міститься в лекційному курсі, але й підбиватимуть підсумок самостійної роботи з рекомендованою літературою. Вони повинні розвивати ціннісні орієнтації, позитивні мотивації до навчального процесу.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного симфонічного, балетного та оперного педагогічного репертуару, музикознавча та методична література за фаховими дисциплінами представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Всі необхідні додаткові матеріали для вивчення навчальної дисципліни надсилаються у Viber, Messenger, Telegram.

Методи контролю

Поточний контроль:

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки студента, диспут;
- практичний: виконання вправ, показ, читання доповіді, лекції, реферату.

Підсумковий контроль:

- вербальний: колоквиум, вікторина, МКР;
- аналітичний: написання рецензії чи відгуку та/або усний коментар та методичний аналіз відкритих уроків та репетицій, зразків програм та іншої педагогічної документації;
- практичний: демонстрація вправ, проведення відкритих уроків та репетицій, створення зразків навчальних та концертних програм, педагогічної документації.

Наприкінці I семестру студенти проходять підсумковий контроль у вигляді **заліку** (відповіді на питання).

Наприкінці II семестру студенти проходять підсумковий контроль у вигляді **іспиту**, сутність якого полягає у перевірці набутих знань та демонстрації вмінь і сформованих навичок в опануванні методикою викладання фахових дисциплін у вищому навчальному закладі. Іспит складається з двох складових:

1. Реферат на обрану та затверджену тему.
2. Відповіді на питання.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Модульні контрольні роботи	15
2.	Доповідь на семінарських заняттях	15
3.	Відвідування занять	5
4.	Самостійна робота (опанування рекомендованої літератури, вивчення педагогічного репертуару, виконання окремих творів навчального репертуару та їх аналіз)	15
5.	Залік, Іспит	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–А– відмінно	вичерпна і розгорнута відповідь на питання з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців.
82–89–В– добре	демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, ґрунтовна відповідь на питання колоквіуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців.
74–81–С– добре	Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, повна відповідь на питання колоквіуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців.
64–73–D– задовільно	Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань, відповідь на питання колоквіуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача.
60–63–Е– задовільно	Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, відповідь на питання колоквіуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача.
35–59–FX– незадовільно	Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, відповідь на питання колоквіуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача.
1–34–F– незадовільно	Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, відповідь на питання колоквіуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань.

Інклюзивне навчання

Жоден студент не має відчувати себе іншим та виключеним з освітніх, культурних і соціальних процесів – це головне завдання інклюзії.

Позааудиторні заняття

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається відвідування відкритих уроків педагогів Академії та інших вищих закладів музичної освіти (в офлайн та онлайн форматах), концертів класу, майстер-класів, мистецьких конкурсів та фестивалів, перегляд відео-уроків і лекцій видатних виконавців та педагогів-методистів.

Рекомендована література:

- 1.Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія / А.М.Алексюк. – Київ: Либідь, 1998. – 560 с.
- 2.Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: Модульне навчання: Навч. Посібник / А.М.Алексюк. – Київ: ІСДО,1993. – 220 с.
- 3.Андрєєва О. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. Київ: Музична Україна, 1985. 72 с.
- 4.Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
- 5.Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005.
- 6.Гайденко А. Інструментознавство та основи теорії інструментування [Текст, музичні приклади]: підручник. Харків: Майдан, 2010. 152 с.
- 7.Галузинський В.М., Євтух М.Б. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні/ В.М.Галузинський, М.Б.Євтух. – Київ: ІНТЕЛ, 1995. – 166 с.
- 8.Кузмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – Київ: Знання, 2005. – 486 с.
- 9.Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)/ Г.М.Падалка. – Київ: Освіта України, 2008. – 274 с.
- 10.Педагогіка вищої школи: Навч. посібник/ З.Н.Курлянд, Р.І.Хмелюк, А.В.Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. – 2-е вид., перероб і доп. – Київ: Знання, 2005. – 399 с.
- 11.Фібула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – Київ: Академвидав, 2006. – 352 с.
- 12.Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання/ І.Д. Бех. – Київ, 1998. – 204 с.
- 13.Богданова І.М. Модульний підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителя: Моногр. / І.М.Богданова. – Одеса: Маяк, 1998.
- 14.Бондар В.І. Модульно-рейтингова технологія навчальної дисципліни (на матеріалі дидактики): Навч. посібник/ В.І. Бондар. – Київ: НПУ ім. М.Драгоманова, 1999. – 49 с.
- 15.Вища освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / За заг. ред. А.П. Зайця, В.С.Журавського. – Київ: Форум, 2003. – 950 с.
- 16.Вища освіта України і Болонський процес: Навч. Посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авт. кол.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
- 17.Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник/ І.М.Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – 352 с.
- 18.Зязюн І.А. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Моногр./ І.А.Зязюн. – Київ: Віпол, 2000. – 636 с.
- 19.Клебанов Д. Лекції з інструментування: навч. посіб. Ред. і доп. Турнєєв. С. пер. Романюк І. Харків: «Естет Принт», 2019. 80 с.
20. Котонський В. Ударні інструменти в сучасному оркестрі. Переклад з польської Л. Грабовського. Київ: Музична Україна, 1971. 60 с.
- 21.Кремінь В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати/ В. Кремінь. – Київ: Грамота, 2005. – 448 с.
- 22.Методика викладання у вищій школі: Опорний конспект лекцій: Навч.-метод. видання. – Київ: КНТЕУ, 2002.
- 23.Методика навчання студентів спілкуванню в управлінській діяльності/ Н.М.Костриця, В.І.Свистун, В.В. Ягупов. – Київ: ЦУЛ, 2006. – 272 с.
- 24.Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми/ За заг. ред. А.Й.Капської. – Київ: ІЗМН, 2001. – 192 с.
- 25.Освітні технології: Навч.-метод. посібник/ О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін., за заг. ред. О.М.Пехоти. – Київ: АСК, 2001. – 256 с.
- 26.Основи педагогіки вищої школи: Навч.-метод. комплекс для аспірантів і магістрів/ Укладачі: Л.Вовк, О.Падалка, Р.Семерникова. – Київ, 2005. – 59 с.

27. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посібник/ О.М.Пехота, В.Д.Будак, А.М.Старєва та ін.; за ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. – Київ: АСК, 2003. – 240 с.
28. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Практикум/ Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – Київ: Каравела, 2008. – 336 с.
29. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. за № 1556–VII. – Київ, 2014.
32. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник/ А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т. Шпак – Київ: Книга пам'яті України, 2000. – 368 с.
33. Тарасевич Н.М. Стратегія поведінки вчителя у складних педагогічних ситуаціях: Спецкурс: Тексти лекцій/ Н.М.Тарасевич. – Полтава: ІОЦ ПДПУ, 2005.
34. Хацеватська С.С. Інструментознавство: підручник для ЗВО III-IV р. а. Вінниця: Нова книга, 2008. 256 с.
35. Шапран О.І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів/ О.І. Шапран. – Пр.-Хм.: С.В.Карпук, 2007. – 370 с.
36. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посібник/ П.М.Щербань. – Київ: Вища школа, 2004. – 207 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/> (дата звернення: 23.06.2022).
2. Біографії та ноти українських композиторів <http://ukrnotes.in.ua/index.php/> (дата звернення: 23.06.2022).
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/ (дата звернення: 23.06.2022).
4. Європейська цифрова бібліотека <http://www.europeana.eu/portal> (дата звернення: 23.06.2022).
5. Книжкова палата України імені Івана Федорова <http://www.ukrbook.net> (дата звернення: 23.06.2022).
6. Музичне мистецтво-все для студента <http://www.twirpx.com/files/art/music> (дата звернення: 23.06.2022).
7. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 23.06.2022).
8. Національна парламентська бібліотека України <http://elib.nplu.org/collection.html?id=33> (дата звернення: 23.06.2022).
9. Світова цифрова бібліотека <https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/about-this-collection/> (дата звернення: 23.06.2022).
10. Український архів класичної музики. <https://classical.suspilne.media/> (дата звернення: 23.06.2022).